

# Tegenwind en stilte op de Camino Levante

In het spoor van Don Quijote

*Ad Rouwendal*

**De Camino Levante van Valencia naar Santiago de Compostela is nog ongerept en wordt nog niet overwoekerd door hordes pelgrims. Ad Rouwendal loopt in alle eenzaamheid door het ruige Spaanse binnenland met de gedichten van twee mystici en de altijd waaiende wind als enige metgezellen. En dan is er ook nog een magische ontmoeting.**

Koud en wit is de Brabantse wereld die ik verlaat op tweede paasdag 2008. Na een vliegreis van twee uur ligt Valencia warm en badend in de zon aan mijn voeten. Ik begin er mijn derde pelgrimstocht naar Santiago de Compostela. In 1997 was ik al eens vanuit Nederland te voet bij Jacobus aangekomen, in 2002 deed ik het dunnetjes over door in Porto te beginnen. Nu dus vanuit de sinaasappelstad over de Camino Levante, dwars door het land van Don Quijote, via de oude hoofdstad Toledo en het ommuurde Ávila, vervolgens langs Zamora richting Galicië.

Ik hoopte na de stad van Jacobus door te trekken naar Fisterra, om daar het flesje met water uit de Middellandse Zee van het strand bij Valencia leeg te gooien in die andere grote zee die het Iberisch schiereiland omarmt. Ik vond echter mijn voorlopig pelgrimseinde in Mombuey, bijna boven Portugal. Ik had te veel blaren opgelopen, het weer was te koud, nat en winderig geweest, ... en ik wilde gewoon naar huis, het was goed geweest.

Maar goed, tweede paasdag: boven op de rugzak een snoertje met schelpjes, gekregen van het jongerenkoor Van Alles Wat uit de parochie in Etten-Leur, waar ik werk als pastoraal werker. In de zak gaan naast de gebruikelijke zaken een paar boekjes mee over de spirituali-

teit van Johannes van het Kruis en Teresa van Ávila, twee christelijke mystici uit de zestiende eeuw, de Spaanse gouden eeuw. Zij woonden, werkten en reisden in Midden-Spanje, in het gebied waar ik doorheen wil trekken. Bovendien neem ik hun gedichten mee.

## Gastvrijheid

De eerste dagen trek ik langs grijze industrieterreinen en groene sinaasappelgaarden. Regelmatig loop ik over de Via Augusta, een oude Romeinse weg, waaraan de laatste jaren gewerkt is om die weer goed begaanbaar te maken, een klein beetje in klassieke stijl, compleet met mijlpalen.

Van de zee afdraaiend, gaat het langzaam hoger op. De koude is in de eerste weken mijn metgezel, evenals de straffe noordwestenwind en het toen al grote aantal blaren, waar ik veel last van heb en waardoor ik een paar rustdagen verplicht moet inlassen. Kleine steden als Xátiva en zeker het wat mondaine Albacete zijn goede verblijfplaatsen.

Het is onderweg nog al eens zoeken geblazen naar een nachtonderkomen, maar meestal word ik geholpen door de gids *Guía de Valencia a Santiago. Otra ruta a Compostela* van Amparo Sánchez Ribes (2005, ISBN 84-609-7167-8). Het 500 gram wegende boek is wat betreft de routebeschrijving betrouwbaar en heeft goede en bruikbare kaarten van de dagetappes. De informatie over de bestaande voorzieningen als bars, restaurants en overnachtingsmogelijkheden is her en der niet up-to-date, waardoor de pelgrim wel eens voor verrassingen komt te staan.

Zoals vele medepelgrims mogen ervaren, word ik met regelmaat zeer gastvrij ontvangen door

de inwoners van Spanje. Zo is er de Peruaanse vrouw in Moixent – een paar dagetappes na Valencia – die mijn vermoeidheid opmerkt en me een heerlijke maaltijd bezorgt en een mooie gastenkamer. Ook denk ik terug aan een kapper in Cebreros – een dertigtal kilometer voor Ávila – die mij, luisterend naar mijn verhaal, gratis knipt en me trakteert op een heerlijk glas wijn uit de omgeving. Of de pastoor van Nava del Rey – niet ver voorbij Medina del Campo – die me uitnodigt om zijn kerk te bezichtigen, alle tijd neemt om het een en ander over zijn parochie te vertellen en een stempel in mijn *credencial* plaatst.

### Ridders in de wind

Vele dagen liep ik tegen de zeer krachtige wind in en vroeg me bij herhaling af: krijgt hij daar nou nooit genoeg van? Wordt hij nooit eens moe? Ik wist niet dat er zoveel wind was ...

Op 8 april schrijf ik onderweg tussen La Roda en Minaya, zo'n 250 kilometer na Valencia: 'De weg kronkelt vanuit het oosten naar het westen en steeds meer moet ik kracht bijzetten om niet omgeblazen te worden. Bij een schuur staat aan de oostgevel uit de wind en in de zon een bankje. Ik leen het een minuut of twintig voor mijn ochtendrust en kijk maar eens een keertje richting zon. Al even eerder had ik de kerktoeren van Minaya ontwaard aan de westelijke einder. Een rechtopstaand strootje in het open veld. De kleine wolkjes worden talrijker en omdat de wind zo tekeergaat, flikkert de toren zo nu en dan op, wanneer die na de schaduw van een schapenwolkje opnieuw licht vangt van de zon. Als een vuurtoren wijst hij de juiste richting. Van mijn zonnebank opgestaan en de voeten weer in beweging gezet richting Jacobus kijk ik nog even om. Bovenop de westgevel van de schuur staat een windvaan met een Don Quijote en een Sancho Panza. De ridder te paard wijst de weg naar de wieg van de wind, zijn knecht op diens ezel volgt de aanwijzing



Stadsmuren van Ávila. Foto: Tieleke Huijbers

gelaten. Ze trekken weer eens ten strijde en vallen de wind aan. Zo iets doe ik ook...'

Als pelgrim maak je onverwachte ontmoetingen mee. Op een dag, ergens voor Tembleque, zie ik drie als ridders uitgedoste mannen! We geven elkaar een hand en stellen ons voor. José is de enige naam die me is bijgebleven. Ik vraag waarom ze zo gekleed zijn. 'Ik ben ridder van de tempeliers, hij is hospitaalridder en die daar is ridder van Santiago. Wij hebben een cadeau voor u.' Mij wordt een 10 centimeter groot kruis overhandigd, dat ik direct omhang. 'Het is gezegend.' 'Dank u wel.' Ze geven me een zwaard in handen en vervolgens toveren de middeleeuwse ridders ergens een luxe, eigentijdse spiegelreflexcamera vandaan, waarmee ik temidden van twee van hen vereeuwigd word. Nadat ze me op een wat kortere route richting Tembleque wijzen, nemen we afscheid. 'Goeie reis.' De beelden van de ontmoeting vergezellen me de rest van de dag.

### Vlaktes, bergland en stedenpracht

Het landschap is gedurende de weg naar Santiago gevarieerd, al laten de afwisselingen soms lang op zich wachten. Na de industrieterreinen en de sinaasappelgaarden van de eerste dagen verschijnt al snel de wijnrank. Deze bot net uit. Weken later en honderden kilometers

verder staan de wijnvelden voorzichtig in het groen: op de Levante loop je voor de lente uit. Heel langzaam verkleurden onderweg de halmen van het graan.

De vlakte van La Mancha ligt op zo'n 1.000 meter hoogte, soms doorsneden door berggruggen, waar op de kammen enorme windturbineparken staan opgesteld. De hoogvlakte is met een bevolkingsdichtheid van net boven de twintig inwoners per vierkante kilometer stil en eenzaam. Je moet er tegen kunnen om tot aan Zamora slechts vier medepelgrims te ontmoeten. De etappes direct vóór Ávila leiden de pelgrim door een magnifiek berglandschap, alsof je hoog in de Alpen bent. Klaterende beekjes en groene almen met wat bomen.

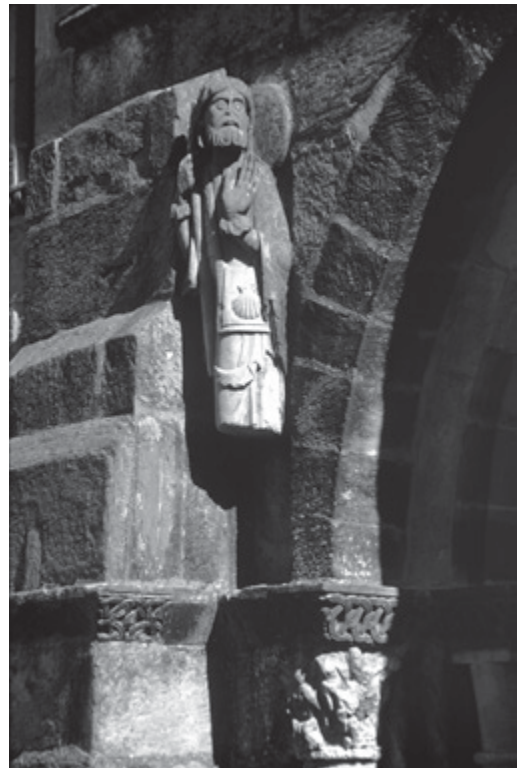
Daarnaast is de stedenpracht overweldigend. Toledo met haar Moorser verleden en haar imposante gebouwen; Ávila met onder andere haar meer dan tachtig torens tellende ommuring; Toro waar de kathedraal met een uiterst verrassend polychroom timpaan de pelgrim ontvangt, en Zamora waar op bijna elke hoek van de straat een romaanse of gotische parel gebouwd werd.

En loop niet zomaar voorbij de Toros de Guisando, stokoude stieren die door de Keltische bewoners, de Vetonen, in de voor-Romeinse tijd levensgroot gehouwen werden uit het graniet van de streek ten zuiden van Ávila. Vier statige stieren, later opgesteld naast elkaar, ergens in het open landschap. Ze zijn verweerd, maar alles zit eraan. Machtig mooie oude kunst, een omweg waard op de route tussen Toledo en Ávila. Overigens, in 1468 waren de Toros de Guisando getuige van het sluiten van het verdrag waarin de later machtige Isabella uitgeroepen werd tot erfgename van de koninkrijken Castilië en León.

Arévalo, een van de oudste Castiliaanse steden, liggend tussen Ávila en Zamora, viert een beetje feest op de dag dat ik er langskom. 's Avonds in een café lijkt het wel carnaval. Een

vijftiger heeft op zijn kale bol met een paar pleisters een witte roos geplakt, de bloem net boven z'n voorhoofd. Twee vrouwen willen dat hun voetbalminnende mannen mee gaan dansen en doen hun uiterste best hun eega's daartoe te verleiden met dansspasjes vlak voor hun neuzen.

Om twaalf uur begint op een pleintje een dansvoorstelling. Flamenco en andere Spaanse dansen. Sierlijke dames in schitterende kleding laten zien wat ze kunnen en dat is oogstrelend veel. De lerares doet onder andere een flamenco met een jongeman met het syndroom van Down. Ontroerend. Wat een passen met passie. Van beiden! Het straalt van hun gezichten af en het spat uit hun lichaamshoudingen. Uiteraard ontbreken in volgende optredens de wervelende sluiers, de felle waaiers en de



*Jacobusbeeld (12e eeuw), Santa Marta de Tera.*

*Foto: Tieleke Huijbers*

klikkende castagnetten niet. Hiervoor blijf ik graag langer op.

### Land van mystici

De jongeman die me in Medina del Campo het middagmaal serveert is benieuwd welke kant ik op ga. Je kunt namelijk vanuit deze streek ook in tegengestelde richting je voetstappen richting Compostela zetten: de kant van Salamanca op en daar de aansluiting zoeken met de Ruta de la Plata, die vanuit Sevilla de pelgrims naar Santiago leidt.

Medina del Campo uitlopend kom ik langs het klooster van de ongeschoeide karmelieten. In deze stad was Juan de la Cruz in 1564 novice. Een bronzen beeld voor de kloosterkerk eert de introverte, milde, strenge poëet en mysticus. Ik lees over hem en Teresa van Ávila, beiden steeds in de weer voor hun kloosterhervormingen en onophoudelijk op zoek naar de Verborgene en schrijvend over hun geloof en hun mystieke ervaringen.

In Siete Iglesia de Trabancos woont alleen de stilte, lijkt het, wanneer ik er 's morgens vertrek. Ik sliep uitstekend in de *refugio* van het gemeentehuis. Volgens het gastenboek was ik dat jaar de dertiende pelgrim die er op één oor komt liggen. Het landschap is weer om te zoenen. Groen golvend spreidt het zich voor me uit. Net buiten het dorp stopt er een tegemoetkomend wit autootje. De bestuurder is een oud mannetje. Hij is benieuwd. 'Naar Santiago? Ik ben er ook een keer geweest...' En met de vingers aan z'n tuitende lippen kust hij de herinnering.

In de refugio van Montamarta, net boven Zamora, waar de Camino Levante en de Ruta de

la Plata samenkomen, ontmoet ik eindelijk na ruim zeshonderd kilometer meerdere medepelgrims, onder andere Jan en Rosita, uit het land van Maas en Waal. Het wordt 's avonds erg gezellig. We delen de ervaringen op onze wegen en vertellen over de spiritualiteit die ons gaande houdt.

Een viertal dagetappes verder zie ik in Santa Marta de Tera in het zuidportaal van de romaanse kerk het oudst bekende Jacobusbeeld. De apostel heeft een strenge blik, maar zijn welkom zeggende hand is groot van erbarmen. En zo ken ik de oude pelgrimapostel.

De Ruta Levante is stil, is over grote afstanden eenzame leegte. Ik heb in het geheel geen spijt van mijn beslissingen, noch die om te gaan, noch die over de gekozen route, noch die over het vroegtijdig verlaten van mijn weg naar Jacobus. Wie weet wanneer ik deze pelgrimstocht verder af zal maken en het water van de Middellandse Zee weg zal laten stromen in die nog veel grotere zee aan de noordwestkust van Spanje. Ondanks alle 'tegenwind', zie ik er al naar uit, omdat er ook zoveel 'dankzij' was: de landschappen, de cultuur en de natuur, de vele gastvrije Spanjaarden en de medepelgrims, het vrij zijn en het als pelgrim onderweg zijn, soms even bij de Bron. Ik kijk met blije ogen terug, met heel blije ogen. ●

*Ad Rouwendal schreef over zijn pelgrimstocht het boek Tegenwind ...op een andere weg naar Santiago de Compostela, 2009, ISBN 978-90-805731-3-0. Het is tegen € 18,00, inclusief verzendkosten, te bestellen via telefoonnummer 0164-263863.*